

присутствует юмор и устойчивые выражения. Недостатки: работает только на встроеной базе данных (не может использовать актуальную информацию из интернета), не запоминает контекст длинного диалога.

Заключение. Интеграция технологий искусственного интеллекта в процесс изучения английского языка представляет собой не временный тренд, а фундаментальный сдвиг в парадигме образования. Проведенный анализ инструментов наглядно демонстрирует, что ИИ способен успешно решать три ключевые проблемы традиционного обучения: дефицит времени, отсутствие языковой среды и психологический барьер общения.

Главным преимуществом ИИ-ассистентов является создание персонализированной, круглосуточно доступной образовательной среды. Студент получает возможность не только пассивно потреблять контент, но и активно взаимодействовать с ним: генерировать уникальный визуальный материал для запоминания лексики, вести спонтанный диалог с виртуальным носителем языка и мгновенно получать структурированную обратную связь.

Однако, как было отмечено в работе, эффективность этих инструментов напрямую зависит от осознанности их применения. Наличие недостатков в виде смысловых неточностей нейросетей или необходимости верификации данных лишь подчеркивает, что ИИ должен оставаться именно помощником, а не заменой критическому мышлению студента. Оптимальная стратегия обучения будущего видится во взаимодействии живого общения с преподавателем и технологичной поддержки искусственного интеллекта для рутинной практики.

Литература.

1. Кузнецова, Г. А. Использование нейросетей при обучении иностранному языку в вузе / Г. А. Кузнецова // Международный научно-исследовательский журнал. – 2025. – № 1 (151). – С. 1–10.
2. Сысоев, П. В. Принципы обучения иностранному языку на основе технологий искусственного интеллекта / П. В. Сысоев // Иностранные языки в школе. – 2024. – № 3. – С. 6–17.

УДК 811.161.3'373.7:636(476.5)

ЗАОНІМЫ САБАКА, КОШКА / КОТ У ДЫЯЛЕКТНАЙ ФРАЗЕАЛОГІІ ВІЦЕБШЧЫНЫ: ПАРАЎНАЛЬНА- СУПАСТАЎЛЯЛЬНЫ АНАЛІЗ

Гаркуш Н.С., Марчанка Д.Г.

УА «Віцебская ордэна «Знак Пашаны» дзяржаўная акадэмія ветэрынарнай
медыцыны», г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь

У артыкуле аналізуюцца дыялектныя фразеалагізмы Віцебшчыны з кампанентамі-заонімамі сабака і кошка / кот. Увага надаецца асаблівасцям семантыкі і функцыянавання гэтых адзінак у дыялектным

маўленні. Даследаванне ажыццяўляецца з выкарыстаннем структурна-семантычнага і параўнальна-супастаўляльнага падыходаў. **Ключавыя словы:** дыялектная фразеалогія, заонім, семантыка, лінгвакультуралогія.

ZAONYMS DOG, CAT IN DIALECT PHRASEOLOGY OF VITEBSK REGION: COMPARATIVE-CONTRASTICAL ANALYSIS

Garkush N.S., Marchanka D.G.

Vitebsk State Academy of Veterinary Medicine, Vitebsk, Republic of Belarus

*The article analyzes dialect phraseology of Vitebsk region with components-zaonyms dog and cat. Attention is paid to the features of semantics and functioning of these units in dialect speech. The study is carried out using structural-semantic and comparative-comparative approaches. **Keywords:** dialect phraseology, zaonym, semantics, linguoculturology.*

Уводзіны. У сістэме дыялектнай фразеалогіі Віцебшчыны значнае месца займаюць заамарфічныя ўстойлівыя адзінкі, якія з'яўляюцца сродкам вербалізацыі кагнітыўнага і культурнага вопыту носьбітаў гаворак. Сярод заанімічных кампанентаў семантычнай разгалінаванасцю характарызуюцца лексемы са значэннем **сабака** (уключаючы варыянты *цуюцька, цуцак, сучка*) і **кошка / кот**. Колькасная асіметрыя (18 адзінак з дамінантай сабака і 7 адзінак з дамінантай кошка / кот) адлюстроўвае агульначалавечую тэндэнцыю да большай фразеалагічнай актыўнасці першай лексемы, якая гістарычна больш інтэгравана ў гаспадарчую і сацыяльную сферы жыцця чалавека.

Аб'ектам даследавання з'яўляецца фразеалагічны корпус гаворак Віцебшчыны. Крыніцай паслужыла ўнікальнае для рэгіёна выданне – «Слоўнік дыялектнай фразеалогіі Віцебшчыны» (2025 г.) [1].

Прадмет даследавання – структурна-семантычныя і лінгвакультурныя асаблівасці фразеалагізмаў з кампанентамі сабака і кошка / кот.

Мэтай дадзенага артыкула з'яўляецца выяўленне агульных метафарычных мадэлей і дыферынцыяльных прыкмет у моўнай рэпрэзентацыі жывёльных канцэптаў у межах віцебскага дыялектнага арэала.

Матэрыялам даследавання паслужыў корпус з 25 фразеалагічных адзінак. Метадалогія грунтуецца на параўнальна-супастаўляльным метадзе з выкарыстаннем элементаў структурна-семантычнага, кампаратыўнага і лінгвакультуралагічнага аналізу. Апрацоўка матэрыялу ажыццяўлялася шляхам суцэльнай выбаркі і класіфікацыі па семантычных палях.

Вынікі даследавання. Аналіз семантыкі фразеалагізмаў выяўляе істотныя разыходжанні ў сферах канатацыі. Звернемся да кожнай групы асобна.

Семантичны дыяпазон з кампанентам *сабака* (і яго варыянтамі) надзвычай шырокі і пераважна звязаны з адмоўнай аксіялогіяй, фізіялагічнымі станами чалавека.

1. Характарыстыка паводзінаў чалавека (сацыяльны статус і праца): *мець за сабаку* (грэбаваць) – пазначае нізкі сацыяльны статус аб'екта параўнання; *хавацца ад працы як сабака ад мух* – рэпрэзентуе канатацыю ляюты праз пазбяганне раздражняльніка; *гнуцца як ангельскі цюцька* – празмерная дагодлівасць, страта годнасці; *сабакам зрабіцца* – дэградацыя асобы, адзічэнне; *убіцца як сабака ў пасеі* – недарэчнае, непажаданае ўмяшанне; *як сабака пабіты* – стан віны і прыгнечанасці.

2. Фізічны стан і адчуванні (саматычны код): *сабакі ногі рвуць, як сабака лытку грызе* – экспрэсіўная метафара фізічнага болю; *набегацца як сабака, змёрзнуць як цуцак* – метафары крайняй стомленасці і ахаладжэння; *лезці як сучка ў гладышку* – апісанне фізічна цяжкай працы, якая перавышае магчымасці суб'екта.

3. Якасная ацэнка прадметаў і з'яў: *толькі на сабаку ўзліць* – характарыстыка ежы як непрыдатнай; *як у сабакі блох* – колькасная харастарыстыка мноства.

4. Камунікатыўныя якасці чалавека: *сем сабак не перабрэшуць* – адзінкавая пазітыўная (у дадзеным корпусе фразеалагізмаў) канатацыя, звязаная з выяўленай моўнай кампетэнцыяй, дасціпнасцю.

Для фразеалагічнай групы з кампанентам *кошка / кот* характэрная меншая антрапацэнтрычная нагрузка з перавагай значэнняў інтэнсіўнасці праяўлення прыкметы або дзеяння, а таксама пабуджальнай мадальнасці.

1. Колькасная і якасная ацэнка: *як кот палізаў* – указанне на мізэрную колькасць; *як у кошкі блох, набрацца як кошка блох* – цалкам тоесныя мадэлі з фразеалагічнымі адзінкамі групы *сабака*, што сведчыць пра агульнасць метафарычнага пераносу паразіта на мноства.

2. Інтэнсіўнасць дзеяння і стану: *насіцца як кот угарны* – хаатычная мітусня (аналаг да *набегацца як сабака*, але з адценнем бязмэтнасці руху); *як кошка на малако* – указанне на высокую ступень зацікаўленасці, ахвоту; *цягнуць ката за хвост* – зацягванне працэсу.

3. Эмацыйна-экспрэсіўныя выклічнікі: *Забі мяне кошка задам! Каб цябе кот убрыкнуў!* – выразы функцыянуюць як метафарычныя элементы экспрэсіўнага маўлення. У полі з кампанентам *сабака* такія мадэлі адсутнічаюць.

Заклучэнне. Такім чынам, параўнальны аналіз дыялектных фразеалагізмаў Віцебшчыны з кампанентамі *сабака*, *кошка / кот* дазваляе канстатаваць наступнае: фразеасементычнае поле *сабака ў віцебскіх гаворках* функцыянуе пераважна як сродак адмоўнай характарыстыкі сацыяльных паводзін і фізічных пакутаў чалавека. Поле *кошка / кот* выконвае пераважна кваліфікацыйную функцыю (мера, ступень праяўлення) і мае больш высокі ўзровень граматакалізацыі (ужыванне ў складзе выклічнікавых кантрукцый).

Літаратура.

1. Слоўнік дыялектнай фразеалогіі Віцебшчыны / склад.: А. С. Дзядова, Г. К. Семянькова ; пад рэд. А. С. Дзядовой. – Віцебск : ВДУ імя П. М. Машэрава, 2025. – 108 с.

УДК 398:636.92

ТРУСЫ Ў МІФАЛОГІІ НАРОДАЎ СВЕТУ

Громава І.І., Баушына Ю.У.

УА «Віцебская ордэна «Знак Пашаны» дзяржаўная акадэмія ветэрынарнай медыцыны», г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь

*У працы разглядаецца значэнне сімволікі труса ў міфах і легендах розных народаў. Асэнсаванне сімволікі неабходна для разумення культурных кодаў, дазваляе глыбей успрымаць фальклор, літаратуру, і нават сучасныя брэндзі, якія выкарыстоўваюць гэты вобраз (напрыклад, знак якасці ў касметыцы, які абазначае адсутнасць тэсціравання на жывёлах). Разуменне вытокаў узбагачае аналіз культуры, народныя традыцыі, рэлігію. **Ключавыя словы:** міф, сімвал, месяцовы трус, велікодны трус, неўміручасць, ступка.*

RABBITS IN THE MYTHOLOGY OF THE NATIONS OF THE WORLD

Gromova I. I., Baushina Yu.V.

Vitebsk State Academy of Veterinary Medicine, Vitebsk, Republic of Belarus

*The paper examines the significance of rabbit symbolism in myths and legends of different nations. Understanding the symbolism is necessary to interpret cultural code, and allows a deeper understanding of folklore, literature, and even modern brands that use this image (for example, a quality mark in cosmetics that indicates the absence of animal testing). Understanding of origins enriches the analysis of culture, folk tradition and religion. **Keywords:** myth, symbol, moon rabbit, Easter bunny, immortality, mortar.*

Уводзіны. Ад старажытных легенд да сучасных традыцый трус займае асаблівае месца ў міфалогіі народаў свету. Гэта не проста жывёла, а сімвал, які нясе глыбокі сэнс і перадае мудрасць пакаленняў. Ён увасабляе ўрадлівасць, багацце, адраджэнне і даўгалецце.

Матэрыялы і метады даследаванняў. Была вывучана пэўная колькасць літаратуры па тэме, вызначаны самыя папулярныя легенды пра трусаў у розных народаў, у розных рэлігіях, міфы ад Амерыкі да Кітая. Артыкул грунтуецца на комплексе агульнанавуковых і спецыяльных